



İbrahim ŞAHİN

Ticaret Âdâbı

“Müslümana devamlı farz olan ibadet doğruluktur. Devamlı farzını yerine getirmeyenin, vakitli farzları makbul olmaz.” Rasuli Ekrem (s.a.s.) bir yiyecek satıcısına uğramış, mübarek elini, satışa sunulan bir hububat yığınınına sokmuş, eline yaşlık bulaşmıştı. Satıcıya "Nedir bu yaşlık?" diye sorduğunda satıcı: Ya Resulallah! Biraz önce yağmur yağdı da ıslandı, karıştırdım, yaş kısmı altına geçti, demiş, bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s) : "O yaşlık üzerinde kalmalı idi." buyurmuş ve eklemiştir: "Bizi aldatan bizden değildir."

İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olanıdır. Ticaret erbabı da, toplumumuzun insanlara en çok faydası dokunan bir kesimdir. Her insan, yiyecek, içecek, giyecek gibi ihtiyaç duyduğu şeyleri bizzat temin edemez. Ticaretçi; memleket memleket, il il dolaşarak insanların istediği malı, istediği eşyayı temin ederek toplumun istifadesine sunar. Hem kendi kazanır, hem memleket ekonomisine katkıda bulunur, hem de toplumun ihtiyacını karşılar. Bu bakımdan Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) güvenilir ve doğru bir ticaretçinin kıyamet gününde siddıklarla, şehitlerle beraber olacağını müjdelemişlerdir.

Allah ticareti helal kılmış, Hz. Peygamber (s.a.v.)de "rızkın onda dokuzu ticarettedir." ve "bereket ticarettedir" buyurarak ticareti teşvik etmişlerdir. Ancak bunu yaparken dikkat edilecek hususlar vardır.

Tüketiciyi Aldatmamak

Aldatmak Kur'an-ı Kerim'de münafıklara yakışan çirkin bir huy olarak belirtilmiştir. Müslüman böyle bir nifak alametini üzerinde taşımaması için, kesinlikle hilekârlığa, dolandırıcılığa ve başkalarını aldatmaya yeltenmemesi gerekir. Mü'min adı gibi emin olmalı, her türlü muamelesinde dürüst olmalı, doğruluktan asla ayrılmamalı, yalana, hileye ve aldatmaya as-

la tenezzül etmemelidir.

Şu söz, doğruluğun önemini vurgulayan İslam büyüklerinin meşhur sözlerindedir:

"Müslümana devamlı farz olan ibadet doğruluktur. Devamlı farzını yerine getirmeyenin, vakitli farzları makbul olmaz." Rasuli Ekrem (s.a.s.) bir yiyecek satıcısına uğramış, mübarek elini, satışa sunulan bir hububat yığınınına sokmuş, eline yaşlık bulaşmıştı. Satıcıya "Nedir bu yaşlık?" diye sorduğunda satıcı: Ya Resulallah! Biraz önce yağmur yağdı da ıslandı, karıştırdım, yaş kısmı altına geçti, demiş, bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s) : "O yaşlık üzerinde kalmalı idi." buyurmuş ve eklemiştir: "Bizi aldatan bizden değildir."

İbn-i Ömer (r.a.) diyor ki: Bir satıcı, malını müşterilerine övüyordu. Rasûlüllah yanına vardı, övdüğü malı yokladı. Malın kalitesi düşüktü. Buyurdular ki : "Her malı kendi değerine göre satmalısın, bizi aldatan bizden değildir."

Allah u Teala Kur'an-ı Kerim'de: "Eksik ölçüp tartanların, ölçü ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar insanlardan kendilerine aldıkları zaman tam ölçerler. Kendileri başkalarına bir şey ölçtükleri veya tarttıklarında ise eksik ölçer ve tartarlar. Onlar düşünmezler mi ki kendileri büyük

bir günde hesap vermek için diriltilecekler. Öyle bir gün ki insanlar o günde âlemlerin Rabb'inin huzurunda divan duracaklar"(mutaffin 1-6)

Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye geldiğinde ölçü ve tartı konusunda haksızlık yapıyordu. Bunun üzerine bu ayetler nazil oldu. Allah Rasulü onlara bu ayetleri okudu ve şöyle buyurdu:

"Beş şeye karşılık beş şey vardır ve şunlardır:

a-Bir toplum ahdini bozarsa Allah onlara düşmanlarını musallat eder,

b-Allah'ın indirdiği şeylerle hükmetmezlerse, aralarında fakirlik yayılır,

c-Fuhuş yaygınlaştığı zaman ölüm yaygınlaşır,

d-Ölçü ve tartıyı eksik yaparlarsa, kuraklık ve kıtlığa uğrarlar,

e-Zekat vermezlerse, yağmurları kesilir."

Malın ayıp ve kusurunu müşteriye bildirmek

Konu ile ilgili Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Müslüman bir kimsenin bir malda kusuru olduğunu bildiği halde müşteriye

haber vermeden satması haramdır."

"Müslüman müslümanın kardeşidir. Kusurlu bir malı kusurunu açıklamadan din kardeşine satması helal olmaz."

"Kusurunu açıklamadığı bir malı satan bir kimse daima Allah'ın gazabı altındadır ve melekler devamlı ona lanet ederler."

Alışverişte yeminden kaçınmak

"Ey tacirler topluluğu! Şüphesiz (çoğu zaman) alışverişte (yalan) yemin ve yararsız boş laf bulunur. Bunun için siz alışverişe sadaka karıştırınız" buyuran Allah Rasulü bir başka hadisi şerifte:

"Alışverişte yemin etmekten sakınınız. Çünkü yemin önce malınıza rağbet kazandırır, sonra mahveder (bereketini giderir)" buyurarak alışverişte yeminden kaçınması gerektiğini belirtmiştir.

Yemin görünüşte malın satımına fayda sağlasa da bu hayırlı bir satış değildir ve sonuçta bereketini götürür "Üç kişi vardır ki, kıyamet günü Allah onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temize çıkarmayacaktır. Onlar için elim bir azap da vardır: (Bunlar) elbisesini kibirden dolayı ayak topraklarının aşağısına kadar sarkıtan, verdiği başa kakan ve yalan yeminle malına rağbet sağlayan kimselerdir." hadisi şe-

rifinde ticaretle uğraşanlara uyarılar vardır.

Spekülatif müdahalelerden uzak durmak

Ebu Hureyre (r.a.) der ki: "Rasulullah (s.a.v.) şehirlinin köylü adına alışveriş yapmasını, alıcı olmadığı halde alıcı imiş gibi görünüp yüksek fiyat vererek fiyatı artırmayı, iki kimsenin başlattığı alışveriş tamamlanmadan bir başkasının aynı mal üzerinde alışverişe girmesini yasakladı."

İhtikâr (stokçuluk)dan uzak durmak

İhtikâr yiyecek cinsinden olan bir şeyi satın alıp depolamak, pahalılaşmasını bekleyerek piyasaya sürmemektir. Kişinin mal stoklaması kıtlık zamanında olur ve insanlara zarar verirse ihtikâr olur. Allah Rasulü şöyle buyuruyor: "Stokçuluk etmeyip malını satışa arz eden kimse rızıklanmıştır, ihtikâr (karaborsacılık) eden de mel'undur."

Dünya hırsına kapılmadan, helalinden kazanıp çoluk çocuğumuza temiz rızık, helal lokma yedirmeliyiz. Bu fani âlemde başkalarına dünyalık kazandırma uğruna, kendi ahiretimizi yıkamamalıyız. Özümüz, sözümüz, ticaretimiz, sanatımız, ortaklığımız, dostluğumuz, arkadaşlığımız hep dürüstçe olmalı, dünyada da, ahirette de yüzümüz kızarmamalıdır.



Fotoğraf: Hulusi Gülsere